

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА ІНСТИТУТ СУСПІЛЬСТВА

С.М. ОБУШНИЙ

Методичні рекомендації до вивчення курсу «ФІНАНСОВІ СИСТЕМИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН»

КИЇВ - 2014

УДК 336.14 (075)
ББК 6.5.1.2.4
О26

Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту суспільства
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Протокол № 01 від 12.09.2012 р.)

Автор:

Обушний Сергій Миколайович, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, менеджменту та економіки Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка.

Рецензенти:

Збарський В.К., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри аграрної економіки Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Яковенко І.В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, менеджменту та економіки Інституту суспільства Київського університету імені Бориса Грінченка.

Обушний С.М.

О26

Методичні рекомендації до вивчення курсу «Фінансові системи зарубіжних країн» / С.М. Обушний. - К.: Видавництво «Університет» Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – 20 с.

У методичних рекомендаціях наведені загальні методичні рекомендації до вивчення дисципліни «Фінансові системи зарубіжних країн», робоча програма, пояснення до тем, плани семінарських занять, рекомендована література, питання для самоконтролю, перелік основних тем для написання індивідуального навчально-дослідного завдання, система поточного та підсумкового контролю знань і питання до екзамену.

УДК 336.14 (075)
ББК 6.5.1.2.4
О26

© Обушний С.М., 2014 р.
© Київський університет
імені Бориса Грінченка, 2014 р.

ВСТУП

Фінансові відносини отримали найбільший розвиток в економічній науці на початку ХХІ століття, коли стало зрозуміло, що досягнення оптимального рівня основних макроекономічних показників буде залежати від рівноваги фінансової системи країни, адже структура фінансової системи впливає на ефективність економічних процесів у державі.

Порівняльний аналіз фінансових систем різних країн, врахування переваг та недоліків кожної з них дасть можливість побудувати систему фінансових відносин в Україні, що відповідає інтеграційним, глобалізаційним та інтернаціоналізаційним завданням нашої держави у сфері будови світогосподарських зв'язків.

Особливості побудови моделей фінансових систем країн світу, характеристика сучасного стану економік, розгляд етапів становлення фінансових систем, особливості взаємодії бюджетних і фінансових систем, аналіз функціонування податкових систем, ці питання породжують потребу, а тим самим і **актуальність**, вивчення сучасних основ фінансових систем зарубіжних країн.

Дисципліна «Фінансові системи зарубіжних країн» є однією з базових дисциплін для підготовки економістів, що здобувають знання, необхідні для здійснення професійної діяльності в економічній сфері.

Мета дисципліни полягає в розширенні та поглибленні теоретичних знань студентів з питань структури та основ функціонування фінансових систем зарубіжних країн.

Завдання курсу – дати в необхідному обсязі матеріал стосовно структури, основ функціонування фінансових систем зарубіжних країн, визначити основні напрямки глобалізації світових фінансових потоків.

Програма курсу передбачає послідовне вивчення теоретичних основ функціонування фінансів в зарубіжних країнах, принципів і конкретних форм організації фінансових відносин у різних сферах життєдіяльності суспільства.

По завершенні вивчення дисципліни «Фінансові системи зарубіжних країн» студенти повинні здобути:

знання принципів організації сучасних фінансових систем, ролі та місця національних фінансових систем в системі міжнародних економічних відносин, особливостей організації фінансових відносин в різних країнах світу, можливих напрямків удосконалення організації фінансів у різних країнах, основних напрямків глобалізації світових фінансових потоків, закономірностей розвитку світової економіки, характерних рис економічного розвитку країн, особливостей внутрішньої економічної політики зарубіжних країн.

навички визначати роль та місце національних фінансових систем в сфері міжнародних економічних відносин, об'єктивно та грамотно оцінювати економічні процеси, що відбуваються в світі, аналізу основних проблеми розвитку окремих національних фінансових ринків, орієнтуватися в особливостях національних фінансових систем зарубіжних країн, аналізувати основні тенденції глобалізації фінансових ринків та спрямованість світових фінансових потоків, визначити прогресивні напрямки економічного розвитку, давати порівняльну

характеристику моделей побудови фінансових систем зарубіжних країн, використовувати макроекономічні показники для обґрунтування висновків розвитку національних економік

Місце у структурно-логічній схемі спеціальності. Деякі розділи курсу «Фінансові системи зарубіжних країн» пов'язані з іншими економічними дисциплінами напряму «Фінанси», які студенти вивчали раніше, зокрема: «Основи економічної теорії», «Фінанси», «Гроші та кредит», «Податкова система», «Бюджетна система», «Місцеві фінанси», «Міжнародні фінанси» тощо.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 72 год., із них:

- лекції - 16 год.;
- семінарські заняття - 12 год.;
- індивідуальна робота - 4 год.;
- самостійна робота - 36 год.;
- підсумковий контроль (у формі модульного контролю) - 4 год.

Поточний контроль знань по учебній дисципліні проводиться у вигляді усних опитувань, аудиторних письмових самостійних і контрольних робіт, тестових завдань, домашніх завдань, виконання самостійних науково-дослідних робіт під керівництвом викладача.

Підсумковий контроль знань студентів по дисципліні «Фінансові системи зарубіжних країн» завершується складанням заліку.

I. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ зп	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульних та підсумковий контроль
Змістовий модуль I								
1	Загальна характеристика фінансових систем зарубіжних країн	8	4	2	2		4	
2	Фінансова система Сполучених Штатів Америки	8	4	2	2		4	
3	Фінансова система Канади	8	4	2	2		4	
4	Фінансова система Японії	10	4	2		2	6	
Разом		36	18	8	6	2	18	2
Змістовий модуль II								
5	Фінансова система Великобританії	8	4	2	2		4	
6	Фінансова система Німеччини	8	4	2	2		4	
7	Фінансова система Франції	8	4	2	2		4	
8	Фінансова система Європейського Союзу	10	4	2		2	6	
Разом		36	18	8	6	2	18	2
Разом за навчальним планом		72	36	16	12	4	36	4

II. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФІНАНСОВИХ СИСТЕМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Методичні вказівки

Сутність та класифікація фінансів. Особливості будови та функціонування централізованих та децентралізованих фінансів. Державна політика в сфері фінансів в країнах з розвинутою ринковою економікою. Фінансові методи і моделі регулювання соціально-економічних процесів у західних державах. Механізм функціонування державних видатків. Особливості мобілізації державних доходів в країнах з розвинутою ринковою економікою. Особливості організації фінансів підприємств в країнах з розвинутою ринковою економікою. Структура, інструменти і учасники фінансових ринків у зарубіжних країнах. Сучасні тенденції становлення і розвитку фінансових систем зарубіжних країн.

Семінарське заняття №1

1. Еволюція світової фінансової системи.
2. Сучасна роль міжнародних фінансових організацій.
3. Типологізація фінансової системи.
4. Суть та основні положення організаційної будови фінансової системи.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

ТЕМА 2. ФІНАНСОВА СИСТЕМА СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ

Методичні вказівки

Загальна характеристика фінансової системи США, її структура. Федеральний бюджет: його доходи і видатки. Фінанси штатів і місцевих органів влади. Особливості міжбюджетних відносин. Призначення спеціальних фондів в США. Бюджетний процес в США. Напрямки фінансової і бюджетної політики при діючому президенті США. Державний борг і бюджетний дефіцит. Практика внутрішніх і зовнішніх запозичень федерального уряду і місцевих органів влади. Характеристика податкової політики США.

Семінарське заняття №2

1. Структурна будова фінансової системи США.
2. Фактори впливу на зміну складу доходної та видаткової частини федерального бюджету США.
3. Бюджетний процес і державний фінансовий контроль.
4. Практика внутрішніх і зовнішніх запозичень федерального уряду і місцевих органів влади.

5. Фінансова інфраструктура США.
6. Тенденції і проблеми розвитку фінансової системи США.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

ТЕМА 3. ФІНАНСОВА СИСТЕМА КАНАДИ

Методичні вказівки

Фактори економічного розвитку Канади. Природно-ресурсний фактор. Геополітичний фактор. Структура та динаміка розвитку економіки Канади. Промисловість. Аграрний комплекс. Сфера послуг. Внутрішня політика. Зовнішньоекономічна політика. Соціально-економічний розвиток країни. Роль держави в економіці.

Особливості бюджетного устрою Канади. Характеристика бюджетної системи країни. Функції органів управління фінансами. Організація бюджетного процесу в Канаді. Органи державного фінансового контролю в Канаді. Державний кредит, структура і динаміка державного боргу Канади.

Характеристика податкової системи Канади. Особливості реформування та розвитку міжбюджетних відносин в Канаді.

Семінарське заняття №3

1. Загальна характеристика системи фінансів.
2. Федеральний бюджет як провідна ланка бюджетної системи.
3. Формування доходів та здійснення видатків субфедеральних і місцевих бюджетів.
4. Бюджетний федералізм в Канаді.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

ТЕМА 4. ФІНАНСОВА СИСТЕМА ЯПОНІЇ

Методичні вказівки

Фактори економічного розвитку Японії та їх національна специфіка. Антифеодальна революція «Мейдзі» (1867-1868 рр). Реформи 1940 рр.: демілітаризація економіки, антимонопольні доходи, аграрна реформа. «Шокова терапія Доджа», бюджетна реформа, кредитна політика та валютна реформа, податкова реформа Шоупа. Організаційна структура японського бізнесу. Побудова моделі демократичного капіталізму. Особливості соціальних відносин в японському суспільстві та специфіка менталітету японських працівників.

Сучасна структура економіки Японії та динаміка її розвитку. Сільське господарство. Риболовство. Промисловість. Сфера послуг. Періоди динаміки росту. Внутрішня та зовнішня економічна політика.

Фінансово-економічний розвиток Японії в 90-х рр. Суть корпоративної ринкової економіки Японії. Джерела стрімкого зростання. Структура фінансової

системи Японії. Державний бюджет, його склад, структура, динаміка бюджетних доходів і витрат. Призначення бюджету розвитку. Характеристика бюджетного процесу в Японії. Організація фінансового контролю. Бюджетний дефіцит і державний борг Японії. Фінанси місцевих органів влади. Витрати місцевих бюджетів. Місцеві податки. Дефіцитність місцевих бюджетів і збільшення заборгованості органів місцевого самоврядування. Призначення спеціальних фондів в Японії. Фінанси підприємств і японська модель корпоративного управління, особливості японського стилю управління. Характеристика податкової системи Японії.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ТЕМА 5. ФІНАНСОВА СИСТЕМА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Методичні вказівки

Особливості англосаксонської макроекономічної моделі розвитку Великобританії. Економічна політика в період «тетчеризма». Особливості грошово-кредитної політики. Основні напрямки фінансової політики лейборизму.

Загальна характеристика Великобританії. Державний бюджет, його доходи і видатки. Характеристика військових витрат. Витрати на утримання державного апарату. Бюджетний процес в Великій Британії. Характеристика органів державного фінансового контролю Великобританії. Характеристика державного боргу і дефіциту бюджету Великої Британії. Шляхи подолання дефіциту державного бюджету. Призначення спеціальних фондів.

Особливості формування місцевих фінансів. Особливості міжбюджетних відносин. Субсидії центрального уряду. Призначення і види місцевих позик. Фінанси корпорацій і англо-американська модель корпоративного управління. Характеристика податкової системи Великобританії. Фінансова політика Великої Британії і Європейський Союз.

Семінарське заняття №4

1. Особливості функціонування фінансової системи Великобританії.
2. Бюджетний устрій Великобританії.
3. Склад та структура державного кредиту.
4. Учасники та інструменти фінансових ринків Великобританії.
5. Тенденції і проблеми розвитку фінансової системи Великобританії.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

ТЕМА 6. ФІНАНСОВА СИСТЕМА НІМЕЧЧИНИ

Методичні вказівки

Особливості сучасної ринкової соціальної економіки Німеччини. Склад фінансової системи Німеччини. Бюджетний устрій Німеччини на принципах афіксального федералізму. Система вертикального і горизонтального вирівнювання. Основні напрямки фінансової політики.

Напрямки реформування міжбюджетних відносин. Державний бюджет Німеччини: його доходи і видатки. Характеристика бюджетного процесу в Німеччині. Проблема державного боргу і дефіциту бюджету в Німеччині. Призначення спеціальних урядових фондів. Бюджети земель і громад Німеччини. Принципи надання бюджетної допомоги Землям, що мають податковий потенціал нижчий ніж інші. Позитивні та негативні наслідки об'єднання Німеччини. Фінанси підприємств і німецька модель корпоративного управління. Характеристика податкової системи Німеччини. Проблеми та перспективи розвитку фінансової системи Німеччини.

Семінарське заняття №5

1. Місце ФРН у світовій економіці.
2. Система доходів і витрат держави.
3. Міжбюджетні відносини і фінансове вирівнювання у ФРН.
4. Сучасна податкова система ФРН.
5. Напрямки і перспективи фінансово-кредитних відносин Німеччини і України.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

ТЕМА 7. ФІНАНСОВА СИСТЕМА ФРАНЦІЇ

Методичні вказівки

Основні соціально-економічні показники розвитку країни. Структура фінансової системи Франції. Характеристика доходів та видатків державного бюджету Франції. Збільшення витрат державного бюджету і їх причини. Військові витрати, їх динаміка. Витрати на економіку, їх вплив на структурну перебудову в промисловості і аграрному секторі. Витрати на соціальне забезпечення, їх динаміка. Зміст та призначення соціального бюджету. Державні цільові програми соціального захисту населення у Франції.

Бюджетний процес у Франції. Роль і значення місцевих фінансів в фінансовій системі Франції. Призначення спеціальних урядових фондів, їх склад. Державний кредит. Загальний обсяг державної заборгованості, зміна в її структурі за останні роки. Особливості організації фінансів підприємств різних форм власності. Характеристика податкової системи Франції. Державний податковий контроль у Франції.

Семінарське заняття №6

1. Французька модель розвитку економіки.
2. Бюджетний устрій.
3. Структура доходів та витрат бюджету Франції.
4. Стан взаємовідносин Франції та ЄС.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]**ТЕМА 8. ФІНАНСОВА СИСТЕМА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ****Методичні вказівки**

Економічні та історичні передумови створення Європейського Союзу (ЄС). Заснування організацій: Європейського об'єднання вугілля і сталі; Європейське економічне співробітництво; Європейське співтовариство з атомної енергії. Концепція будівництва загальноєвропейського дому - «План Шумана». Створення Європейського економічного співтовариства та його основні завдання. Інтеграція країн Західної Європи в кредитно-грошовій та валютній сферах - «План Вернера». Державний контроль в економіці. Економічні кризи 70-х-80-х років. Структурна перебудова економіки в країнах Західної Європи. Особливості сучасного економічного розвитку Західної Європи. Розширення Європейської інтеграції та введення єдиної європейської валюти ЄВРО. Економіка провідних країн Західної Європи.

Соціально-економічна природа європейської інтеграції. Роль ЄС у загальносвітовому розвитку. Соціально-економічні показники розвитку ЄС. Етапи економічної інтеграції в Європі. Характеристика інституціональної структури ЄС. Функції вищих керівних органів ЄС, Європейської Ради, ради Міністрів, комісії ЄС, Європейського парламенту, суду ЄС, Економічного і соціального Комітету. Особливості організації Союзного бюджету. Характеристика доходів та видатків бюджету Європейського Союзу. Спеціальні фонди ЄС і фінансування окремих програм соціально-економічного розвитку. Фінансування науки в ЄС. Кредитна діяльність ЄС, склад і структура союзної заборгованості.

Принципи оподаткування в ЄС. Напрями удосконалення податкового законодавства. Проблеми та перспективи розвитку ЄС на сучасному етапі.

Рекомендована література [1,2,3,4,5,6]

III. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Розділи (обсяг в годинах)	Вид контролю	Бали	Термін виконання (тижні)
IV СЕМЕСТР Змістовий модуль I.			
Загальна характеристика фінансових систем зарубіжних країн. Фінансова система Сполучених Штатів Америки. Фінансова система Канади. Фінансова система Японії. (18 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль, тестування, ПМК	5	I - VII
Змістовий модуль II.			
Фінансова система Великобританії. Фінансова система Німеччини. Фінансова система Франції. Фінансова система Європейського Союзу. (18 год.)	Семінарське заняття, модульний контроль, тестування, ПМК	5	VIII - XIV
Разом: 36 год.	Разом: 10 балів		

IV. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (ІНДЗ)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом поза-аудиторної індивідуальної діяльності спеціаліста, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання спеціалістами ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Фінансові системи зарубіжних країн» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Орієнтовна структура ІНДЗ - титульна сторінка, мета ІНДЗ, план ІНДЗ, розділи (I, II, ...), висновки ІНДЗ, додатки (якщо вони є), список рекомендованої літератури.

Система оцінювання ІНДЗ

ІНДЗ подається викладачеві, який проводить заняття з даної дисципліни. Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному занятті з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Можливий захист завдання у формі усного звіту студента про виконану роботу (до 5 хвилин). Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 6.1 і 6.2.

Таблиця 6.1

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	4 бали
2.	Складання плану	2 бали
3.	Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10 балів
4.	Дотримання правил реферування наукових публікацій	4 бали
5.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	6 балів
6.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	4 бали
Разом		30 балів

Таблиця 6.2

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25-30	Відмінно
Достатній	20-24	Добре
Середній	15-19	Задовільно
Низький	0-14	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Фінансові системи зарубіжних країн».

Орієнтовна тематика навчально-дослідних проектів з навчальної дисципліни «Фінансові системи зарубіжних країн»:

1. Фінансові методи і моделі регулювання соціально - економічних процесів у розвинутих державах.
2. Інструменти й учасники фінансових ринків у зарубіжних країнах.
3. Сучасні тенденції становлення і розвитку фінансових систем зарубіжних країн.
4. Методи збалансування бюджету у Франції.
5. Зміст та етапи бюджетного планування і прогнозування в Голландії.

6. Основні напрямки і перешкоди реалізації бюджетної політики в зарубіжних країнах.
7. Місцеві позики і їхня роль у зміцненні місцевих фінансів.
8. Порядок формування і виконання місцевих бюджетів у зарубіжних країнах (на прикладі окремої держави).
9. Закордонний досвід використання бюджетних трансфертів.
10. Сучасні проблеми фінансового забезпечення місцевого самоврядування.
11. Загальнодержавні і місцеві податки та збори.
12. Напрямки й особливості гармонізації податкових систем.
13. Ухиляння від сплати податків – механізм і наслідки.
14. Боротьба з ухилянням від сплати податків (зарубіжний досвід).
15. Структура економіки США, соціально – економічні показники розвитку.
16. Напрямки бюджетної і податкової політики при діючому президенті.
17. Практика внутрішніх і зовнішніх запозичень федерального уряду і місцевих органів влади.
18. Тенденції і проблеми розвитку фінансової системи США на сучасному етапі.
19. Діяльність банків США на світовому фінансовому ринку.
20. Структурна будова і загальна характеристика окремих ланок фінансової системи Японії.
21. Організація оподатковування Японії.
22. Склад, структура і динаміка державного боргу Великобританії.
23. Діяльність банків Японії на світовому фінансовому ринку.
24. Японія, «азіатські тигри» і розвиток світової економіки.
25. Фінансування дефіциту державного бюджету Великобританії.
26. Склад, структура і динаміка державного боргу Японії.
27. Фінанси місцевих органів влади і міжбюджетні відносини у Франції.
28. Структура, інструменти й учасники фінансових ринків Великобританії.
29. Державний сектор Німеччини – склад і структура.
30. Бюджетний процес у ФРН: шляхи оптимізації.
31. Сучасна податкова система ФРН: тенденції та проблеми функціонування.
32. Напрямки, проблеми і перспективи фінансово - кредитних відносин Німеччини та України.
33. Структурна будова і загальна характеристика окремих ланок фінансової системи Франції.
34. Державний бюджет, склад і структура його доходів та витрат.
35. Спеціальні урядові фонди, джерела їхнього формування і напрямки використання.
36. Проблеми і перспективи співробітництва Франції та України у сфері фінансів.
37. Структурна будова і загальна характеристика окремих ланок фінансових систем (по країнах).
38. Бюджетний устрій, бюджетна система, бюджетний процес (по країнах).
39. Фінанси місцевих органів влади (по країнах).
40. Соціально - економічні кількісні і якісні показники розвитку Європейського Союзу.

41. Спеціальні фонди ЄС і фінансування окремих програм соціально - економічного розвитку.
42. Фінансування науки в ЄС.
43. Кредитна діяльність ЄС, склад і структура союзної заборгованості.
44. Тенденції проблеми розвитку фінансової системи ЄС у XXI ст.
45. Діяльність банків країн – учасниць ЄС на світовому фінансовому ринку.
46. Особливості функціонування фінансової системи ЄС.
47. Глобальна фінансова криза як фактор змін світового руху фінансових ресурсів.
48. ЄВРО і національна валютно-фінансова система України.
49. Зовнішня заборгованість провідних індустриальних країн.
50. Міжнародна фінансова політика та її напрями.

V. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів з дисципліни «Фінансові системи зарубіжних країн» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види та терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 7.1, табл. 7.2.

**Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю в VI семестрі**

№ зп	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид	Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	4	4	4	4
2	Відвідування практичних (семінарських, лаб.) занять	1	3	3	3	3
3	Виконання завдання для самостійної роботи (домашнього завдання)	5	1	5	1	5
4	Робота на практик. (семінарськ.) занятті (в т.ч. доповідь, виступ, повідомл., дискусія)	10	3	30	3	30
5	Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ)	30			1	30
6	Опрацювання фахових видань (в т.ч. першоджерел)	10				
7	Написання реферату	15				
8	Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
9	Виконання тестового контролю, експрес-контроль	10				
10	Лабораторна робота (в т.ч. допуск, виконання, захист)	10				
11	Творча робота (в т.ч. есе)	20				
	Макс. кількість балів за видами діяльності студента (МВ)			67		97

**Методика розрахунків
модульної і семестрової оцінок студента в VI семестрі**

№ зп	Оцінка студента	Макс. оцінка	Модуль 1		Модуль 2	
1	Максимальна підсумкова модульна оцінка (ММ)			50		50
2	Фактична кількість балів студента за змістовими модулями (приклад) (ФБ)			50		75
3	Максимальна підсумкова семестрова модульна оцінка (МС)	100				
4	Екзаменаційна рейтингова оцінка (Е)					
5	Підсумкова модульна оцінка студента $M = \Phi B / M B * M M$			37		39
6	Підсумкова семестрова мод. оцінка $C = \Sigma(\Phi B) / \Sigma(M B) * M C$					76
7	Підсумкова семестрова рейтингова оцінка $P = C + E$					76/C

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.

➤ **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 7.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 68	«задовільно»	E
69 – 74	«задовільно»	D
75 – 81	«добре»	C
82 – 89	«добре»	B
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 7.3.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог: своєчасність виконання навчальних завдань, повний обсяг їх виконання, якість виконання навчальних завдань, самостійність виконання, творчий підхід у виконанні завдань, ініціативність у навчальній діяльності.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності**1) За джерелом інформації:**

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості тощо.

VI. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- Опорні конспекти лекцій.
- Навчальні посібники.
- Робоча навчальна програма.
- Збірка тестових і контрольних завдань для поточного і модульного оцінювання навчальних досягнень студентів.

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси: Підручник. - 2-те вид., перероб. й доп. Рекомендовано Міністерством освіти та науки України – К.: Т-во «Знання», 2006. – 494 с.
2. Економіка зарубіжних країн / За ред. Ю.Г. Козака та ін. К.:ЦУЛ, 2003.
3. Економіка зарубіжних країн /Під ред. Філіпенко А.С. та ін. - К., 1996.
4. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн: Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003 (2008). – 240с.
5. Карлін М. І. Фінанси зарубіжних країн: Навч. посіб. К.: Кондор, 2004. – 386с.
6. Фінанси зарубіжних корпорацій / За ред. Федосова В.М. – К.: Либідь, 1993.

Додаткова література:

7. Андрущенко В.Л. Фінансова думка Заходу в ХХ ст. – Львів: Каменяр, 2000. – 303с.
8. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії. – К., 2000.
9. Боринець С.Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини: Підручник. – 5-те вид., перероб. й доп. Рекомендовано Міністерством освіти та науки України – К.: Т-во «Знання», 2008. – 582 с.
10. Василик О.Д. Теорія фінансів. К., 2000.
11. Гурне Б. Державне управління. Перекл. з фр. К., Основи. 1993.
12. Державні фінанси. /Під ред. Немеца Ю. і Райта Г. Перекл. з англ. – К., 1998.
13. Долан Э. Дж., Макроэкономика. – С-Пб., 1994.
14. Дорнбуш Р., Фишер С. Макроэкономика. – К.: Основы, 1996.
15. Зарицкий Б.Е. Экономика Германии: путь по лестнице, ведущей вниз: Научное издание.- М.: Юристъ, 2003.- 304 с.
16. Экономическая история зарубежных стран /Под ред. Голубовича В.И. – Минск, 1996.
17. История народного хозяйства зарубежных стран (после Второй мировой войны)/ Под. ред. Л.И.Марковой. М., 1992.
18. Карлін М.І. Державні фінанси розвинутих країн. – Львів, 2010. – 484 с.
19. Карлін М.І. Фінанси України та сусідніх держав: Навч. посіб. - К: 2007. - 586 с.
20. Карлін М. І. Фінансові системи країн Західної Європи.: Навч. посіб. К.: ВД «Академія», 2009. – 386с.

21. Киреев А.П. Международная Экономика: В 2-х ч. Ч. 2: Международная макроэкономика: открытая экономика и макроэкономическое программирование: Учебное пособие. – М.: Международные отношения, 2000. – 488 с.
22. Козак Ю.Г., Логвинова Н.С. Міжнародні фінанси: Навчальний посібник. Вид 3-тє перероб. і доповнено. Рекомендовано МОН України– К.: Центр учбової літератури, 2007. – 640 с.
23. Красавина Л. Н., Алибегов Т. И., Былиняк С. А., Валовая Т. Д., Катасонов В. Ю. Международные валютно-кредитные и финансовые отношения: Учебник для студ. вузов, обуч. по направлению «Экономика», спец. «Мировая экономика» и «Финансы и кредит» / Лидия Николаевна Красавина (ред.). - 2-е изд., перераб. и доп. - М.: Финансы и статистика, 2000. - 606с.
24. Крисоватий А.І. Податкові системи зарубіжних країн. – Тернопіль, 2002.
25. Куликов Г.В. Японский менеджмент и теория международной конкурентоспособности.- М.: Экономика, 2000.- 247 с.
26. Маккен Р. Економіка Сполучених штатів: Нарис. – USA: United States Information Agency, 1991. – 212 с.
27. Мещерякова О.В. Налоговые системы развитых стран мира. – М.: Фонд “Правовая культура”, 1995.
28. Міжнародні фінанси: Підручник / О.І. Рогач, А.С. Філіпенко, Т.С. Шеремет та ін.; за ред. О.І. Рогача. – К.: Либідь, 2003. – 784 с.
29. Налоговые системы зарубежных стран: Учебник / Под ред. В.Г. Князева., Д.Г. Черника - 2-е изд.перераб. и доп. - М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1997.
30. Общая теория финансов / Под ред. А.А.Дробозиной. М., 1995.
31. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): Навч. посіб. – К., 1999.
32. Особенности налогообложения и законодательные меры предупреждения уклонения от налогов в зарубежных странах. Сб.реф. НИИ МВД Р.Ф. – М.,1992.
33. Пасічник Ю.В. Бюджетна система України та зарубіжних країн. К., 2002.
34. Энг Максимо В., Лис Фрэнсис А., Мауер Лоуренс Дж.. Мировые финансы: Пер.с англ.: - М. : ДеКА, 1998. - 734с.

ЗМІСТ

Вступ.....	3
I. Тематичний план навчальної дисципліни.....	5
II. Програма.....	6
Змістовий модуль I.....	6
Змістовий модуль II.....	8
III. Карта самостійної роботи.....	11
IV. Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ).....	11
V. Система поточного та підсумкового контролю знань.....	14
VI. Методичне забезпечення курсу.....	18
VII. Рекомендована література.....	18
Зміст.....	20